43

2.1.29. Cho f khả vi trên [a, b] thoả mãn

$$(i) f(a) = f(b) = 0,$$

(ii)
$$f'(a) = f'_{+}(a) > 0, \quad f'(b) = f'_{-}(b) > 0.$$

Chứng minh rằng tồn tại $c \in (a,b)$ sao cho f(c)=0 và $f'(c)\leq 0$.

2.1.30. Chứng minh rằng $f(x) = \arctan x$ thoả mãn phương trình

$$(1+x^2)f^{(n)}(x) + 2(n-1)f^{(n-1)}(x) + (n-2)(n-1)f^{(n-2)}(x) = 0$$

với $x \in \mathbb{R}$ và $n \ge 2$. Chứng minh rằng

$$f^{(2m)}(0) = 0, \quad f^{(2m+1)}(0) = (-1)^m (2m)!.$$

2.1.31. Chứng minh rằng

(a)
$$(e^x \sin x)^{(n)} = 2^{n/2} e^x \sin \left(x + n \frac{\pi}{4}\right), \quad x \in \mathbb{R}, \ n \ge 1,$$

(b)
$$(x^n \ln x)^{(n)} = n! \left(\ln x + 1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n} \right), \quad x > 0, \ n \ge 1,$$

(c)
$$\left(\frac{\ln x}{x}\right)^{(n)} = (-1)^n n! x^{-n-1} \left(\ln x - 1 - \frac{1}{2} - \dots - \frac{1}{n}\right), x > 0, n \ge 1,$$

(d)
$$(x^{n-1}e^{1/x})^{(n)} = (-1)^n \frac{e^{1/x}}{x^{n+1}}, \quad x \neq 0, \ n \geq 1.$$

2.1.32. Chứng minh các đồng nhất thức sau:

(a)
$$\sum_{k=0}^{n} {n \choose k} \sin\left(x + k\frac{\pi}{2}\right) = 2^{n/2} \sin\left(x + n\frac{\pi}{4}\right), \quad x \in \mathbb{R}, \ n \ge 1$$

(b)
$$\sum_{k=1}^{n} (-1)^{k+1} \frac{1}{k} \binom{n}{k} = 1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n}, \quad n \ge 1$$

2.1.33. Cho $f(x) = \sqrt{x^2 - 1}$ với x > 1. Chứng minh rằng $f^{(n)}(x) > 0$ nếu n lẻ và $f^{(n)} < 0$ với n chẵn.

2.1.34. Cho $f_{2n} = \ln(1+x^{2n}), n \in \mathbb{N}$. Chứng minh rằng

$$f_{2n}^{(2n)}(-1) = 0.$$

2.1.35. Cho P là một đa thức bậc n, chứng minh rằng

$$\sum_{k=0}^{n} \frac{P^{(k)}(0)}{(k+1)!} x^{k+1} = \sum_{k=0}^{n} (-1)^{k} \frac{P^{(k)}(x)}{(k+1)!} x^{k+1}.$$

2.1.36. Cho $\lambda_1, \lambda_2, \ldots, \lambda_n$ là các giá trị thoả mãn điều kiện

$$\lambda_1^k + \lambda_2^k + \ldots + \lambda_n^k > 0, \quad \forall k \in \mathbb{N}.$$

Kho đó hàm

$$f(x) = \frac{1}{(1 - \lambda_1 x)(1 - \lambda_2 x)\cdots(1 - \lambda_n x)}$$

sẽ được xác định trong lân cận 0. Chứng minh rằng với $k \in \mathbb{N}$ ta có $f^{(k)}(0) > 0$.

2.1.37. Cho f là hàm khả vi đến cấp n trên $(0, +\infty)$. Chứng minh rằng với x > 0,

$$\frac{1}{x^{n+1}}f^{(n)}\left(\frac{1}{x}\right) = (-1)^n \left(x^{n-1}f\left(\frac{1}{x}\right)\right)^{(n)}.$$

2.1.38. Cho **I**, **J** là hai khoảng mở và $f: \mathbf{J} \to \mathbb{R}$, $g: \mathbf{I} \to \mathbf{J}$ là các hàm khả vi vô hạn trên **J** và **I**. Chứng minh *công thức Faà di Bruno* cho đạo hàm cấp n của $h = f \circ g$ sau:

$$h^{(n)}(t) = \sum \frac{n!}{k_1! \cdots k_n!} f^{(k)}(g(t)) \left(\frac{g^{(1)}(t)}{1!}\right)^{k_1} \cdots \left(\frac{g^{(n)}(t)}{1!}\right)^{k_n},$$

trong đó $k=k_1+k_2+\cdots+k_n$ và tổng lấy trên tất cả các giá trị k_1,k_2,\ldots,k_n sao cho $k_1+2k_2+\cdots+nk_n=n$.

2.1.39. Chứng minh rằng các hàm số sau :

(a)
$$f(x) = \begin{cases} e^{-1/x^2} & \text{n\'eu} \quad x \neq 0, \\ 0 & \text{n\'eu} \quad x = 0, \end{cases}$$

$$g(x) = \begin{cases} e^{-1/x} & \text{n\'eu} \quad x > 0, \\ 0 & \text{n\'eu} \quad x \leq 0, \end{cases}$$

(c)
$$h(x) = \begin{cases} e^{-\frac{1}{x-a} + \frac{1}{x-b}} & \text{n\'eu} \quad x \in (a,b), \\ 0 & \text{n\'eu} \quad x \notin (a,b), \end{cases}$$

cùng thuộc $C^{\infty}(\mathbb{R})$.

- **2.1.40.** Cho f khả vi trên (a,b) sao cho với $x \in (a,b)$ ta có f'(x) = g(f(x)), trong đó $g \in C^{\infty}(a,b)$. Chứng minh rằng $f \in C^{\infty}(a,b)$.
- **2.1.41.** Cho f là hàm khả vi cấp hai trên (a,b) và với các số α,β,γ thực thoả mãn $\alpha^2+\beta^2>0$ ta có

$$\alpha f''(x) + \beta f'(x) + \gamma f(x) = 0, \quad x \in (a, b).$$

Chứng minh rằng $f \in C^{\infty}(a, b)$.

2.2 Các định lý giá trị trung bình

2.2.1. Chứng minh rằng nếu f liên tục trong khoảng đóng [a,b], khả vi trên khoảng mở (a,b) và f(a)=f(b)=0 thì với $\alpha\in\mathbb{R}$, tồn tại $x\in(a,b)$ sao cho

$$\alpha f(x) + f'(x) = 0.$$

2.2.2. Cho f và g là các hàm liên tục trên [a,b], khả vi trên khoảng mở (a,b) và giả sử f(a)=f(b)=0. Chứng minh rằng tồn tại $x\in(a,b)$ sao cho

$$g'(x)f(x) + f'(x) = 0.$$

2.2.3. Cho f là hàm liên tục trên $[a,b],\ a>0$ và khả vi trên khoảng mở (a,b). Chứng minh rằng nếu

$$\frac{f(a)}{a} = \frac{f(b)}{b},$$

thì tồn tại $x_0 \in (a, b)$ sao cho $x_0 f'(x_0) = f(x_0)$.

2.2.4. Giả sử f liên tục trên [a,b] và khả vi trên (a,b). Chứng minh rằng nếu $f^2(b) - f^2(a) = b^2 - a^2$ thì phương trình

$$f'(x)f(x) = x$$

có ít nhất một nghiệm trong (a, b).

2.2.5. Giả sử f và g liên tục, khác 0 trong [a,b] và khả vi trên (a,b). Chứng minh rằng nếu f(a)g(b)=f(b)g(a) thì tồn tại $x_0\in(a,b)$ sao cho

$$\frac{f'(x_0)}{f(x_0)} = \frac{g'(x_0)}{g(x_0)}.$$

2.2.6. Giả sử a_0, a_1, \ldots, a_n là các số thực thoả mãn

$$\frac{a_0}{n+1} + \frac{a_1}{n} + \dots + \frac{a_{n-1}}{2} + a_n = 0.$$

Chứng minh rằng đa thức $P(x) = a_0 x^n + a_1 x^{n-1} + \cdots + a_n$ có ít nhất một nghiệm trong (0,1).

2.2.7. Xét các số thực a_0, a_1, \ldots, a_n thoả mãn

$$\frac{a_0}{1} + \frac{2a_1}{1} + \frac{2^2a_2}{3} + \dots + \frac{2^{n-1}a_{n-1}}{n} + \frac{2^na_n}{n+1} = 0.$$

Chứng minh rằng hàm số

$$f(x) = a_n \ln^n x + \dots + a_2 \ln^2 x + a_1 \ln x + a_0$$

có ít nhất một nghiệm trong $(1, e^2)$.

- **2.2.8.** Chứng minh rằng nếu mọi nghiệm của đa thức P có bậc $n \ge 2$ đều là thực thì mọi nghiệm của đa thức P' cũng đều là thực.
- **2.2.9.** Cho f khả vi liên tục trên [a,b] và khả vi cấp hai trên (a,b), giả sử f(a) = f'(a) = f(b) = 0. Chứng minh rằng tồn tại $x_1 \in (a,b)$ sao cho $f''(x_1) = 0$.
- **2.2.10.** Cho f khả vi liên tục trên [a,b] và khả vi cấp hai trên (a,b), giả sử f(a) = f(b) và f'(a) = f'(b) = 0. Chứng minh rằng tồn tại hai số $x_1, x_2 \in (a,b), x_1 \neq x_2$ sao cho

$$f''(x_1) = f''(x_2).$$

47

2.2.11. Chứng minh rằng các phương trình sau:

(a)
$$x^{13} + 7x^3 - 5 = 0,$$

(b)
$$3^x + 4^x = 5^x$$

có đúng một nghiệm thực.

2.2.12. Chứng minh rằng với các số a_1, a_2, \ldots, a_n khác 0 và với các số $\alpha_1, \alpha_2, \ldots, \alpha_n$ thoả mãn $\alpha_i \neq \alpha_j, i \neq j$, phương trình

$$a_1 x^{\alpha_1} + a_2 x^{\alpha_2} + \dots + a_n x^{\alpha_n} = 0$$

có nhiều nhất là n-1 nghiệm trong $(0,+\infty)$.

2.2.13. Chứng minh rằng với các giả thiết của bài trên, phương trình

$$a_1 e^{\alpha_1 x} + a_2 e^{\alpha_2 x} + \dots + a_n e^{\alpha_n x} = 0$$

có nhiều nhất là n-1 nghiệm trong $(0,+\infty)$.

2.2.14. Cho các hàm f, g, h liên tục trên [a, b] và khả vi trên (a, b), ta định nghĩa hàm

$$F(x) = \det \begin{vmatrix} f(x) & g(x) & h(x) \\ f(a) & g(a) & h(a) \\ f(b) & g(b) & h(b) \end{vmatrix}, \quad x \in [a, b].$$

Chứng minh rằng tồn tại $x_0 \in (a, b)$ sao cho $F'(x_0) = 0$. Sử dụng kết quả vừa nhận được phát biểu định lý giá trị trung bình và định lý giá trị trung bình tổng quát.

- **2.2.15.** Cho f liên tục trên [0,2] và khả vi cấp hai trên (0,2). Chứng minh rằng nếu f(0)=0, f(1)=1 và f(2)=2 thì tồn tại $x_0\in(0,2)$ sao cho $f''(x_0)=0$.
- **2.2.16.** Giả sử f liên tục trên [a,b] và khả vi trên (a,b). Chứng minh rằng nếu f không là một hàm tuyến tính thì tồn tại x_1 và x_2 thuộc (a,b) sao cho

$$f'(x_1) < \frac{f(b) - f(a)}{b - a} < f'(x_2).$$

- **2.2.17.** Cho f là hàm liên tục trên [0,1] và khả vi trên (0,1). Giả sử rằng f(0) = f(1) = 0 và tồn tại $x_0 \in (0,1)$ sao cho $f(x_0) = 1$. Chứng minh rằng |f'(c)| > 2 với $c \in (0,1)$.
- **2.2.18.** Cho f liên tục trên [a, b], a > 0, khả vi trên (a, b). Chứng minh rằng tồn tại $x_0 \in (a,b)$ sao cho

$$\frac{bf(a) - af(b)}{b - a} = f(x_1) - x_1 f'(x_1).$$

- **2.2.19.** Chứng minh rằng các hàm số $x\mapsto \ln(1+x),\ x\mapsto \ln(1+x^2)$ và $x \mapsto \arctan x$ liên tục đều trên $[0, +\infty)$.
- **2.2.20.** Giả sử f khả vi cấp hai trên (a,b) và tồn tại $M \geq 0$ sao cho $|f''(x)| \leq$ M với mọi $x \in (a, b)$. Chứng minh rằng f liên tục đều trên (a, b).
- **2.2.21.** Giả sử $f:[a,b]\to\mathbb{R},\ b-a\geq 4$ khả vi trên khoảng mở (a,b). Chứng minh rằng tồn tại $x_0 \in (a, b)$ sao cho

$$f'(x_0) < 1 + f^2(x_0).$$

2.2.22. Chứng minh rằng nếu f khả vi trên (a, b) và nếu

(i)
$$\lim_{x \to a^+} f(x) = +\infty, \quad \lim_{x \to b^-} f(x) = -\infty,$$

(i)
$$\lim_{x\to a^+}f(x)=+\infty,\quad \lim_{x\to b^-}f(x)=-\infty,$$
 (ii)
$$f'(x)+f^2(x)+1\geq 0,\quad \text{v\'oi}\quad x\in(a,b),$$

thì $b-a \geq \pi$.

- **2.2.23.** Cho f liên tục trên [a,b] và khả vi trên (a,b). Chứng minh rằng nếu $\lim f'(x) = A \text{ thi } f'_{-}(b) = A.$
- **2.2.24.** Giả sử f khả vi trên $(0,\infty)$ và f'(x)=O(x) khi $x\to\infty$. Chứng minh rằng $f(x) = O(x^2)$ khi $x \to \infty$.
- **2.2.25.** Cho f_1, f_2, \ldots, f_n và g_1, g_2, \ldots, g_n là các hàm liên tục trên [a, b] và khả vi trên (a,b). Giả sử rằng $g_k(a) \neq g_k(b)$ với mọi $k=1,2,\ldots,n$. Chứng minh rằng tồn tại $c \in (a, b)$ sao cho

$$\sum_{k=1}^{n} f'_k(c) = \sum_{k=1}^{n} g'_k(c) \frac{f_k(b) - f_k(a)}{g_k(b) - g_k(a)}.$$

2.2.26. Cho hàm f khả vi trên khoảng mở \mathbf{I} và giả sử $[a,b] \subset \mathbf{I}$. Ta nói rằng f khả vi đều trên [a,b] nếu với mọi $\varepsilon > 0$, tồn tại $\delta > 0$ sao cho

$$\left| \frac{f(x+h) - f(x)}{h} - f'(x) \right| < \varepsilon$$

với mọi $x \in [a, b]$ và $|h| < \delta$, $x + h \in \mathbf{I}$. Chứng minh rằng f khả vi đều trên [a, b] khi và chỉ khi f' liên tục trên [a, b].

2.2.27. Cho f liên tục trên [a,b], g khả vi trên [a,b] và g(a)=0. Chứng minh rằng nếu tồn tại $\lambda \neq 0$ sao cho

$$|g(x)f(x) + \lambda g'(x)| \le |g(x)|, \quad \text{v\'oi} \quad x \in [a, b],$$

thì $g(x) \equiv 0$ trên [a, b].

- **2.2.28.** Cho f khả vi trên $(0,+\infty)$. Chứng minh rằng nếu $\lim_{x\to +\infty}\frac{f(x)}{x}=0$ thì $\lim_{x\to +\infty}|f'(x)|=0$.
- **2.2.29.** Tìm tất cả các hàm $f:\mathbb{R}\to\mathbb{R}$ là thoả mãn phương trình hàm

$$\frac{f(x+h)-f(x)}{h}=f'\left(x+\frac{1}{2}h\right)\quad \text{v\'oi}\quad x,h\in\mathbb{R},\ h\neq 0.$$

- (HD. Chứng minh rằng phương trình chỉ có duy nhất nghiệm là một đa thức bậc hai bất kỳ).
- **2.2.30.** Cho các số dương p,q thoả mãn p+q=1, hãy tìm tất cả các hàm $f:\mathbb{R}\to\mathbb{R}$ thoả mãn phương trình

$$\frac{f(x) - f(y)}{x - y} = f'(px + qy) \quad \text{v\'oi} \quad x, y \in \mathbb{R}, \ x \neq y.$$

- **2.2.31.** Chứng minh rằng nếu f khả vi trên khoảng mở \mathbf{I} thì f' nhận mọi giá trị trung gian trong \mathbf{I} .
- **2.2.32.** Cho f khả vi trên $(0, \infty)$. Chứng minh rằng

(a) nếu
$$\lim_{x\to +\infty}(f(x)-f'(x))=0$$
 thì $\lim_{x\to +\infty}f(x)=0,$

- (b) nếu $\lim_{x \to +\infty} (f(x) 2\sqrt{x}f'(x)) = 0$ thì $\lim_{x \to +\infty} f(x) = 0$.
- **2.2.33.** Chứng minh rằng nếu $f \in C^2([a,b])$ có ít nhất ba nghiệm trong [a,b] thì phương trình f(x) + f''(x) = 2f'(x) có ít nhất một nghiệm trong [a,b].
- **2.2.34.** Chứng minh rằng nếu đa thứcP bậc n có n nghiệm phân biệt lớn hơn 1 thì đa thức

$$Q(x) = (x^{2} + 1)P(x)P'(x) + xP^{2}(x) + (P'(x))^{2}$$

có ít nhất 2n-1 nghiệm phân biệt.

- **2.2.35.** Giả sử rằng đa thức $P(x) = a_m x^m + a_{m-1} x^{m-1} + \cdots + a_1 x + a_0$ với $a_m > 0$ có m nghiệm thực phân biệt. Chứng minh rằng đa thức $Q(x) = (P(x))^2 P'(x)$ có
 - (1) đúng m+1 nghiệm thực phân biệt nếu m lẻ,
 - (2) đúng m nghiệm thực phân biệt nếu m chẵn.
- **2.2.36.** Giả sử đa thức P(x) bậc $n \ge 3$ có các nghiệm đều thực, viết

$$P(x) = (x - a_1)(x - a_2) \cdots (x - a_n),$$

trong đó $a_i \le a_{i+1}, i = 1, 2, ..., n-1$ và

$$P'(x) = n(x - c_1)(x - c_2) \cdots (x - c_{n-1}),$$

trong đó $a_i \leq c_i \leq a_{i+1}, \, i=1,2,\ldots\,,\, n-1.$ Chứng minh rằng nếu

$$Q(x) = (x - a_1)(x - a_2) \cdots (x - a_{n-1}),$$

$$Q'(x) = (n - 1)(x - d_1)(x - d_2) \cdots (x - d_{n-2}),$$

thì $d_i \geq c_i$ với $i=1,2,\ldots,n-2$. Hơn nữa chứng minh rằng nếu

$$R(x) = (x - a_2)(x - a_3) \cdots (x - a_n),$$

$$R'(x) = (n - 1)(x - e_1)(x - e_2) \cdots (x - e_{n-2}),$$

thì $e_i \le c_{i+1}$ với $i = 1, 2, \dots, n-2$.

51

- 2.2.37. Sử dụng giả thiết của bài trên hãy chứng minh rằng
- (1) nếu $S(x)=(x-a_1-\varepsilon)(x-a_2)\dots(x-a_n)$, trong đó $\varepsilon>0$ thoả mãn $a_1+\varepsilon\leq a_{n-1}$ và nếu $S'(x)=n(x-f_1)(x-f_2)\dots(x-f_{n-1})$ thì $f_{n-1}\geq c_{n-1}$,
- (2) nếu $T(x)=(x-a_1)(x-a_2)\dots(x-a_n+\varepsilon)$, với $\varepsilon>0$ thoả mãn $a_n-\varepsilon\leq a_2$ và nếu $T'(x)=n(x-g_1)(x-g_2)\dots(x-g_{n-1})$ thì $g_1\leq c_1$.
- 2.2.38. Sử dụng giả thiết của bài 2.2.36 hãy chứng minh rằng

$$a_i + \frac{a_{i+1} - a_i}{n - i + 1} \le c_i \le a_{i+1} - \frac{a_{i+1} - a_i}{i + 1}, \quad i = 1, 2, \dots, n - 1.$$

- **2.2.39.** Chứng minh rằng nếu f khả vi trên [0,1] và
- (i) f(0) = 0,
- (ii) tồn tại K>0 sao cho $|f'(x)| \leq K|f(x)|$ với $x \in [0,1]$,

thì $f(x) \equiv 0$.

2.2.40. Cho f là một hàm khả vi vô hạn trên khoảng (-1,1), $\mathbf{J} \subset (-1,1)$ là một khoảng có độ dài λ . Giả sử \mathbf{J} được chia thành ba khoảng liên tiếp \mathbf{J}_1 , \mathbf{J}_2 , \mathbf{J}_3 có độ dài tương ứng là λ_1 , λ_2 , λ_3 , tức là ta có $\mathbf{J}_1 \cup \mathbf{J}_2 \cup \mathbf{J}_3 = \mathbf{J}$ và $\lambda_1 + \lambda_2 + \lambda_3 = \lambda$. Chứng minh rằng nếu

$$m_k(\mathbf{J}) = \inf\{|f^{(k)}(x)| : x \in \mathbf{J}\}, \quad k \in \mathbb{N},$$

thì

$$m_k(\mathbf{J}) \le \frac{1}{\lambda_2} (m_{k-1}(\mathbf{J}_1) + m_{k-1}(\mathbf{J}_3)).$$

2.2.41. Chứng minh rằng với giả thiết của bài trước, nếu $|f(x)| \leq 1$ với $x \in (-1,1)$ thì

$$m_k(\mathbf{J}) \le \frac{2^{\frac{k(k+1)}{2}} k^k}{\lambda^k}, \quad k \in \mathbb{N}.$$

2.2.42. Giả sử rằng đa thức $P(x)=a_nx^n+a_{n-1}x^{n-1}+\cdots+a_1x+a_0$ có n nghiệm thực phân biệt. Chứng minh rằng nếu tồn tại $p,1\leq p\leq n-1$ sao cho $a_p=0$ và $a_i\neq 0$ với mọi $i\neq p$ thì $a_{p-1}a_{p+1}<0$.

2.3 Công thức Taylor và quy tắc L'Hôpital

2.3.1. Giả sử $f:[a,b]\to\mathbb{R}$ khả vi cấp n-1 trên [a,b]. Nếu $f^{(n)}(x_0)$ tồn tại thì với mọi $x\in[a,b]$,

$$f(x) = f(x_0) + \frac{f'(x_0)}{1!}(x - x_0) + \frac{f''(x_0)}{2!}(x - x_0)^2 + \dots + \frac{f^{(n)}(x_0)}{n!}(x - x_0)^n + o((x - x_0)^n).$$

(Công thức này được gọi là công thức Taylor với phần dư dạng Peano).

2.3.2. Giả sử $f:[a,b]\to\mathbb{R}$ khả vi liên tục cấp n trên [a,b] và giả sử rằng $f^{(n+1)}$ tồn tại trong khoảng mở (a,b). Chứng minh rằng với mọi $x,x_0\in[a,b]$ và mọi p>0 tồn tại $\theta\in(0,1)$ sao cho ,

$$f(x) = f(x_0) + \frac{f'(x_0)}{1!}(x - x_0) + \frac{f''(x_0)}{2!}(x - x_0)^2 + \dots + \frac{f^{(n)}(x_0)}{n!}(x - x_0)^n + r_n(x),$$

trong đó

$$r_n(x) = \frac{f^{(n+1)}(x_0 + \theta(x - x_0))}{n!p} (1 - \theta)^{n+1-p} (x - x_0)^{n+1}$$

được gọi là phần dư dạng Schlomilch-Roche.

2.3.3. Sử dụng kết quả trên hãy chứng minh các dạng phần dư sau:

(a)
$$r_n(x) = \frac{f^{(n+1)}(x_0 + \theta(x - x_0))}{(n+1)!} (x - x_0)^{n+1}$$

(dang Lagrange),

(b)
$$r_n(x) = \frac{f^{(n+1)}(x_0 + \theta(x - x_0))}{n!} (1 - \theta)^n (x - x_0)^{n+1}$$
 (dang Cauchy).